

BEDRÖVLIG BILD AV SVENSK POLIS

Det här är två böcker om samma sak, fast från olika håll. Saken: polisens användning av infiltratörer för att komma åt den organiserade brottsligheten. Dick Sundevall har skrivit om Olle Liljegren, polisen som hanterade infiltratörerna, medan Lasse Wierup har skrivit om Max Åström, en av infiltratörerna han hanterade. För dem båda slutade det illa. Liljegren tvingades löpa gatlopp i pressen, misstänkt för grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott, satt häktad i elva månader och fick till sist en villkorlig dom för vapenbrott och tjänstefel, blev dessutom av med jobbet. Max Åström dömdes till tre års fängelse för grovt narkotikabrott, lever i dag utomlands med skyddad identitet. Ingen av författarna lyckas komma sina respektive hjältar in på livet, men båda lyckas visa – vilket är bra nog det – att de ytterst ansvariga för oredan slapp undan med blotta förskräckelsen. Till de sistnämnda hör förre länskriminalchefen Leif Jennekvist och nuvarande länspolismästaren Carin Götblad i Stockholm.

Det är en bedrövlig bild av svensk polis som exponeras.

Nu ska inte svårigheterna den haft att tampas med underskattas. Den multikriminella gängbrottslighet som växte fram under nittioalet var ett nytt fenomen, och ett sätt att komma åt den var att försöka krypa innanför skalet. Tjallare har visserligen alltid funnits, varit en viktig men av naturliga skäl undanskymd beståndsdel av inte minst narkotikapolisens arbete, men nu kunde han få kosta mer, systematiserades verksamheten, rörde han sig också i en betydligt farligare miljö. (För trettio år sedan fick han, om han upptäcktes, en snyting eller två, för tjugo år sedan en kula i knäskålen, nu riskerar han definitivt livet.) Problemet är att tjallaren, som typ – jag har träffat några genom åren – är notoriskt opålitlig. Det är så att säga hans natur. Både av detta och många andra skäl måste han hållas hårt, kontrollen räcka ända in i lejonets kula. Det är, trots allt, brottsbekämpning man håller på med. En mer olämplig hanterare än Olle Liljegren är svår att tänka sig. Det framgår av båda böckerna. I Sundevalls "Hanteraren" spelar han visserligen hjälterollen – boken är en illa skriven partsinläga för Liljegren – men han delar scenen med författaren och tillsammans bildar de ett par för vilket tillvaron tycks te sig som en billigare

Hollywoodfilm. Olle Liljegren tummar på reglerna bara det går undan, skryter om det som ska hållas hemligt för utomstående och håller knappast distansen till den solkiga värld som ska bekämpas, tycks i stället fascinerad av den. På hans mobil hälsade orden "Die another day", en James Bond-film med agent 007 som infiltratör, och de miljoner som trillat in på hans privata konto får ingen riktigt bra förklaring. En episod bara: På uppdrag av Liljegren lånar tjallaren Åström en kpist av en rånarliga och lämnar över den till polisen, därefter ska han låtsas sumpva vapnet i en fejkad uppgörelse i Lill-Janskogen - "Automatvapnet skulle avfyras av polisen och en bil skulle dra iväg i hög hastighet, med flera patrullbilar efter sig" - men han kommer på andra tankar, kräver att få kpisten tillbaka, för att inte komma i konflikt med ligan, han får den tillbaka och överlämnar vapnet till ligan. Episoden har här hämtats från Wierups bok, som sammantaget ger en bättre bild av härvan eftersom han håller sig till den gamla beprövade journalistiska metoden att först ta reda på så mycket som möjligt, sedan redovisa det för läsaren ur flera vinklar än en. Fast det var andra som lät Liljegrens hållas, hans chefer som såg till att han gjorde den kanske snabbaste karriären i Stockholmspolisens historia. För han var ju så effektiv, så offensiv. (Dessutom fixade han lägenheter i innerstan åt dem.) Poliskåren behöver kreativt folk, men eftersom lagen sätter gränser för jobbet - det är alltså inte Hollywood - krävs starka chefer. Uppenbarligen har svensk polis svårartade ledningsproblem.

Den problematik som främst Sundevall men också Wierup behandlar, detta att domstolar, åklagare och advokater undanhålls väsentlig information, därför att brottet rullats upp tack vare en tjallare, är väl värt att diskutera inte bara i juristkretsar, säkert ett problem också utanför huvudstaden.

Dick Sundevall: *Hanteraren* (Albert Bonniers Förlag)

Lasse Wierup: *Infiltratören* (Norstedts)

Anders Sundelin

Narkotikafrågan 1/2009